

ROMATİZMAL KALB HASTALIKLARINDA ETYOLOJİ

M. Hâdi YAŞA*, Murat TURGAY **, Haşim ÇAKIRBAY***

ETIOLOGY IN RHEUMATIC HEART DISEASE

Summary : Etiologic agent is A group beta-hemolytic streptococcus in rheumatic heart disease. In this article, etiological, clinical, immunologic and therapeutic evidence is reviewed in patients with rheumatic heart disease.

Özet : Romatizmal kalb hastalıklarında etyolojik ajan A grubu beta-hemolitik streptokoklardır. Bu makalede etyolojide streptokokların bulunduğunu gösteren epidemiyolojik, klinik, immünolojik ve terapötik kanıtlar gözden geçirildi.

Akut romatizma hastalığı (ARIH) A grubu beta hemolitik streptokoklarla meydana gelen farinks enfeksiyonu sonucu gelişen, nonsüpüratif, diffüz inflamatuvar bir hastalıktır. Primer olarak kalb, eklemler, merkezi sinir sistemi ve deri altı dokusunu tutar. Daha çok eklem tutulmasını ifade eden bir isimle anılmasına rağmen hastalık önemini kalb tutulumuna borçludur. Hastalık akut atak sırasında kardit sebebiyle fetal olabileceği gibi, kalb kapaklarının skar ve deformitesi ile karakterli, kronik bir durum olan romatizmal kalb hastalığı da gelişebilir. Klasik formda hastalık akut, febril ve büyük ölçüde sınırlıdır. Ancak kalb tutulumu olduğundan olay kronik ve progresif bir hal almıştır. Bu durumda ilk ataktan yıllar sonra bile kalb yetmezliği ve ölümle sonuçlanabilir (1,2,3).

Romatizmal kalb hastalıklarının etyolojisinde üç majör faktör suçlanmaktadır (4,5).

- a) Patogen mikroorganizma; A grubu beta hemolitik streptokoklar
- b) Kalabalık yaşam, beslenme ve tıbbi bakım gibi çevresel faktörler
- c) Kişinin predispoze yapısı

Hastalığın etyolojik ajanının A grubu beta hemolitik streptokoklar olduğu kesin olarak bilinmekteyse de lezyonlu dokulardan streptokokları izole etmek mümkün olmamıştır. Ancak etyolojide streptokokların bulunduğunu gösteren epidemiyolojik, klinik, immünolojik ve terapötik gözlemler vardır (5,6,7).

ARIH'ya A grubu beta hemolitik streptokok enfeksiyonlarının en sık görüldüğü iklim kuşaklarında ve gene aynı enfeksiyonun belki de bireyin immünolojik cevabının özeliği nedeniyle en sık görüldüğü 5-15 yaşları arasında rastlanmaktadır. Yapılan pek çok çalışmada ARIH'ya yakalananların % 90'dan fazlasının 5-15 yaş grubunda olduğu tesbit edilmiştir. İklim ve yaş faktöründen başka kalabalık yaşam diğer önemli bir çevresel faktördür. kitle halinde yaşanan kışlalar, yatılı okullar ve sosyoekonomik düzeyi nedeniyle kalabalık olarak bir arada yaşayan ailelerde hastalık daha sık görülmektedir. Benzer şekilde beslenme, rutubet, tıbbi bakım ve şehirleşme diğer çevresel faktörler arasında sayılabilir (1, 8, 9, 10).

Klinikteki gözlemler, ARIH'na yakalananların çoğunda üst solunum yolu enfeksiyonu hikayesinin de bulunduğunu göstermektedir. Streptokoksik boğaz ağrısı ve kızıl epidemileri sırasında romatizmal ateş vakalarında da artış olmaktadır. ARIH vakalarının yaklaşık 2/3'ünde geçirilmiş boğaz ağrısı anamnezi vardır.

ARIH etyolojisinde streptokokların bulunduğunu gösteren immünolojik deliller daha da güçlüdür. Gerek ilk, gerekse tekrarlayan ARIH ataklarında streptokoklara karşı gelişen antikorlar her defasında tesbit edilmektedir. Ayrıca giderek artan oranla antikor tesbit edilmesi tanıyı kesinleştiren değer taşımaktadır (6, 7, 11)

ARIH'ın ilk ve tekrarlayan atakların da ya da prof-lakside uygulanan tedavi ile alınan sonuçlar da etyolojik

(*) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.
(**) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İmmünoloji Bilim Dalı Doçenti.
(***) G.A.T.A Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı Yardımcı Doçenti.